

Marina Šafarić

Ivan Kožarić – kontinuitet koračanja izvan okvira

Ivan Kožarić: Retrospektiva – Jedna od mogućih 100

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

1. srpnja – 31. listopada 2021. (produženo do 7. studenoga 2021.)

AUTORI KONCEPCIJE I POSTAVA IZLOŽBE:

Vladimir Čajkovac i Radmila Iva Janković

Godina 2021. zasigurno će u hrvatskoj kulturi ostati zapamćena po dvije velike izložbe povodom obilježavanja stogodišnjica rođenja dvojice glasovitih hrvatskih umjetnika – Ede Murtića i Ivana Kožarića. U zadnjem tjednu trajanja izložbe *Murtić 100* u Meštrovićevu paviljonu u Zagrebu, otvorena je izložba *Ivan Kožarić: Retrospektiva – Jedna od mogućih 100* na drugom i trećem katu Muzeja suvremene umjetnosti, koju potpisuje autorski dvojac Radmila Iva Janković i Vladimir Čajkovac. Retrospektiva Ivana Kožarića kročila je izvan svojih okvira i prije otvorenja. Naime, 10. lipnja, na sam rođendan umjetnika, kao svojevrsan preludij izložbi, ispred zgrade MSU-a postavljena je njegova skulptura *Uzlet* iz 1999., koja

inače krasi pročelje Laube. Time je obilježen umjetnikov rođendan te prostor tako biva skulpturalno potpisan, čime se javnosti poručilo da će nekoliko mjeseci Muzej biti obilježen umjetnošću Ivana Kožarića. Naposljetku, okvir je razbijen još jednom; zbog velikog interesa trajanje izložbe produženo je za tjedan dana.

Počast Kožarićevu životu i radu odaje se i snažnim naslovom izložbe – *Jedna od mogućih 100* – gdje navedeni broj ne samo da aludira na njegov stoti rođendan nego i svjedoči o raznolikosti, količini i kvaliteti njegova umjetničkog opusa. Uz samu naslovnu frazu, izvrstan je i odabir tipografije koja zbog svoje nedovršenosti, odnosno otvorenosti svakog slova, podsjeća na Kožarićev likovni vokabular reduciranja oblika, ali i na otvorenost djela, točnije na tendenciju procesualnosti.

Izložba broji gotovo tri stotine predmeta od kojih je većina iz Atelijera Kožarić, dok su ostali posuđeni od Gliptoteke HAZU-a, ujedno i partnera izložbe, Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti, Galerije umjetnina u Splitu, Laube i od brojnih privatnih kolekcionara. Izložbeni koncept baziran je na vremenskom kontinuitetu kojim se na doista studiozan način prezentiraju umjetničke ideje i sloboda Ivana Kožarića, a uvodnim tekstom donosi se i pamtljiv opis izložbe – „kontinuitet diskontinuiteta”. Kronologija se očituje u stvaranju manjih cjelina od po uglavnom deset ili više godina, koje su najčešće naslovljene Kožarićevim citatima ili sintagmom koja određuje sukus njegova stvaranja u određenom razdoblju.

Početna točka *Jedne od mogućih 100* smještena je na trećem katu, i to u obliku Kožarićeva diplomskog rada *Bara s kokoškom* iz 1949., rada koji ni tematski ni narativno nije srodan djelovanju ostalih kipara toga vremena i koji reprezentira Kožarićevo napuštanje akademskih obrazaca. Tekstom ove cjeline kontekstualiziraju se tadašnja umjetnička strujanja, odnosno vodeće polemike o važnosti opredjeljivanja umjetnika za figuralnost ili apstrakciju. Kožarić počinje samostalno izlagati 1950. i ne priklanja se nijednoj krajnosti te time zbunjuje kritičare. Iznimno je zanimljiv način kojim ova retrospektiva materijalizira njegove početke – figuralni radovi u vidu različitih glava te apstraktni oblici poput *Osjećaja cjeline* postavljeni su jedan do drugoga na istoj razini – gdje gotovo da je rekreirana neka od njegovih prvih izložaba.

Razdobljem Kožarićeva stvaralaštva naslovljenog *Gorgonska praznina* idejno rezoniraju *Unutarnje oči* i *Isječak rijeke* te dvije izložbene prostorije pune apstraktne plastike, od kojih se u jednoj sobi izlažu u potpunosti bijele skulpture, što je osobito vizualno atraktivno. Uz to, Kožarića se predstavlja i putem riječi – izloženi su brojni njegovi dnevni zapisi putem kojih se dobiva još intimniji uvid u njegov stvaralački svijet. Skulpturu gotovo redovito prate dvodimenzionalna djela, ilustracije, slike, skice i fotografije, koje djeluju poput sjena trodimenzionalnih primjera.

Osim prostorije pune bijelih skulptura, vizualno je zanimljiva i „zlatna soba”, i to u samome središtu cjeline

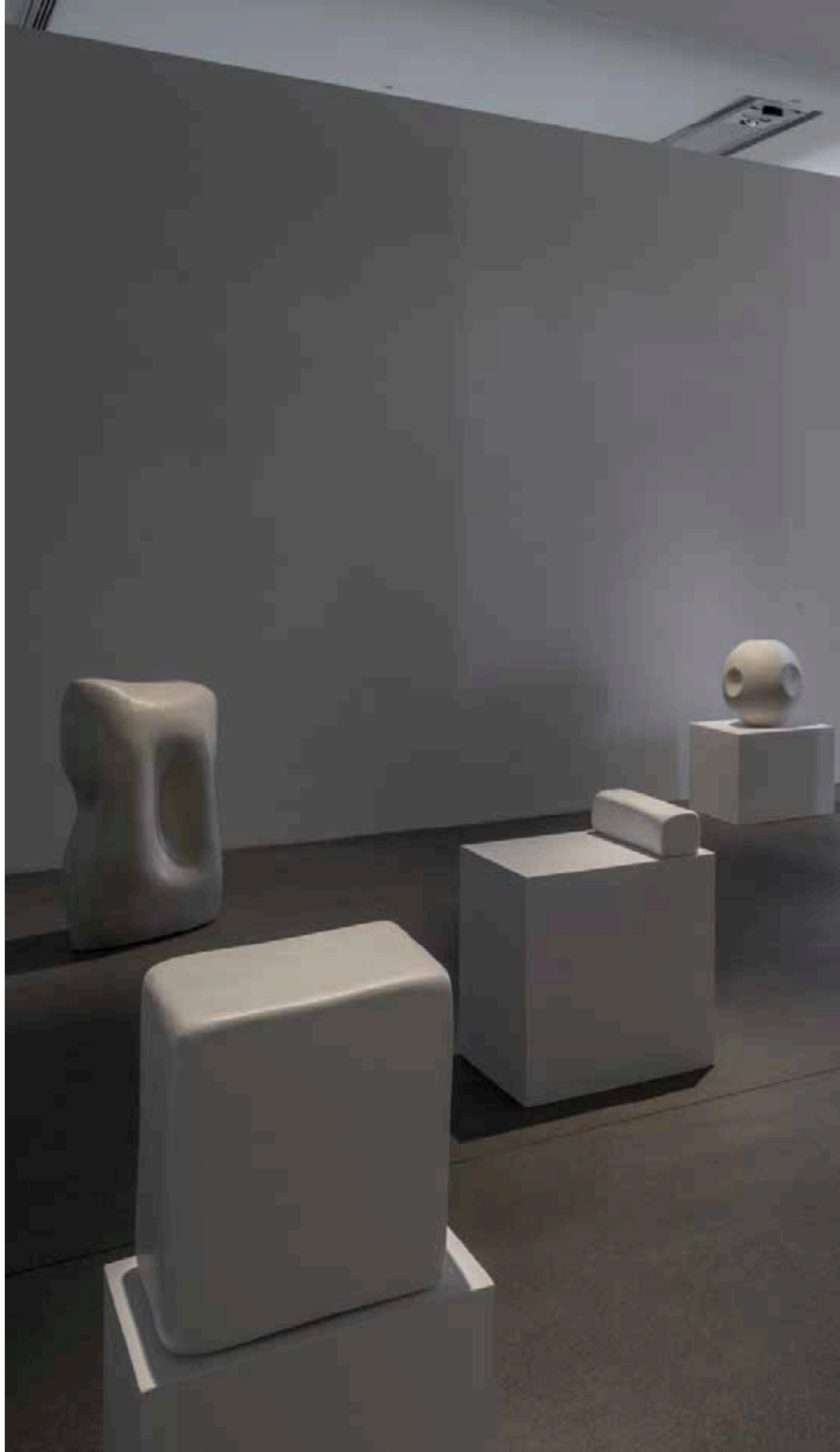

Foto B. Cvjetanović

FOTO B. Cvjetanović

Nemogući projekti? kojom se obrađuje razdoblje od 1960. do 1998. Ovdje se tematiziraju ideje urbanih intervencija, „otkrivanje” zlatne boje te *Prizemljeno sunce*. Kožarićeva upotreba zlatne boje prezentirana je gotovo „zen” prostorijom isključivo zlatno obojenih izložaka, čijim se pametnim pozicioniranjem očituje Kožarićevo djelovanje svedeno na opoziciju kaosa i praznine, a u čemu bitnu ulogu igra i usmjerenje izložbene rasvjete.

Izrazito dobro rješenje planiranja prostora i svih njegovih predispozicija očituje se u činjenici da se izložbena putanja od pozlaćenih predmeta stubištem premješta na drugi kat u idejno i vizualno kontrastno razdoblje Kožarićeva djelovanja naslovljeno izjavom *Siromaštvo obećava!* Kronološki gledano, obuhvaćen je period 1970-ih godina, a tematski se cjelina referira na umjetnikov odmak od tradicionalnih kiparskih materijala i početak upotrebe trošnih materijala poput tkanine i aluminijske folije te pristup umjetnosti kao otvorenom procesu. Pogled posebno privlače djela iz ciklusa *Ispuhivanje energije* – lanene tkanine koje „oslikava” ispuhivanjem čestice boje, a koje zbog načina na koji su obješene i osvijetljene bivaju oslikane i sjenama.

Upečatljiva je izložbena prostorija u kojoj se nalaze *Hrpa* i *Privremene skulpture* iz 1976. Naime, riječ je o rekreiranju Kožarićeva sudjelovanja na 37. *venecijanskom bijenalu*, gdje je izložio svoja starija djela bačena na hrpu, a nova djela od alufolije uzdignuo policom. Ovom interpretacijskom metodom, za čije je ostvarenje dio predmeta posuđen, stvorena je

fokalna točka izložbe, koja kao takva na najsnažniji način dočarava tadašnje ideje Ivana Kožarića.

Razdoblje od 1990. do 2010. prezentirano je slikarstvom, kojim se Kožarić počinje intenzivno baviti od 1990-ih, te ostalim djelima različitih materijala i tehnika. Radovi se grupiraju prema sličnim idejama dodavanja ili izvlačenja smisla iz postojećih predmeta, i to na mikroinvazivan način ili u potpunosti nikakav, ostavljajući ih netaknutima, no preimenovanima. Zanimljiv je odabir predmeta za dio drugog kata u kojem veliki stakleni zid otvara prizor tobogana – izloženo je nekoliko djela koja svojim oblikom i materijalom korespondiraju spirali tobogana. Kao dodatni sadržaj kojim se Kožarićevu osobnost i umjetnički rad predstavlja javnosti bitno je istaknuti film *Sve pršti od ljubavi* iz 2014. te svakako sobu s fotografijama koje su odličan izvor umjetnikova vizualnog interesa.

Rijetko se kad susrećemo s izlošcima postavljenima direktno na podu, umjesto na podestu ili u vitrini, no pred sam kraj ove izložbe donosi se jedan takav primjer. Riječ je o *ready-madeu Atelijerska aglomeracija*, košari punoj predmeta iz Kožarićeva atelijera koja je postavljena na podu i naslonjena na podest na kojem je izložen *Sv. Franjo Asiški*. Tim neposrednim načinom izlaganja kao da se čeka Ivana Kožarića da pokupi košaru i spusti se s njome u atelijer.

Posljednju dionicu izložbe obilježavaju Kožarićeve riječi „Pronašao sam čvrstu točku u svemiru” i njegovo materijaliziranje neba u *Sferi*. Ipak, na samome izlazu prezentirana su

dva razbijena okvira te uz njih videozapis performansa *Okvire treba uništiti* iz 2009. Planskim pozicioniranjem spomenutih izložaka doista se dobilo na stvaranju osjećaja cjeline te jakoj poruci o Kožariću kao umjetniku vođenom intuicijom za razbijanjem okvira umjetnosti.

Nekonvencionalnost Kožarića ovom se izložbom i njezinim doista studioznim kronološkim konceptualnim rješenjem približava posjetiteljima do te mjere da ta njegova netipičnost postaje u potpunosti logičnom. Naposljetku, riječ je o jednoj uspješnoj retrospektivi Ivana Kožarića, od neosporno mogućih stotinu. ✕